

Årsrapport 2012, kæbeindsamling Djursland

Lars Haugaard
Institut for Bioscience
Aarhus Universitet
Grenåvej 14, 8420 Rønde.
E. post.: laha@dmu.dk
Faglig kommentering: Peter Sunde

Indhold

1. Resultater, jagtsæsonen 2011-12.....	3
1.2 Køns – og aldersfordeling	3
1.3 Gevir	6
1.4 Formering	6
1.5 Kondition	7
1.6 Tidspunkt for nedlæggelse	8
1.7 Geografisk fordeling	9
2. Baggrund for projektet	10
2.1 Djursland.....	10
2.2 Oksbøl kronvildtreservat	10
2.3 Afrapportering.....	10
2.4 Indlevering af materiale	11
2.5 Hvorfor deltage?.....	12
2.6 Indleveringsfrist.....	12

1. Resultater, jagtsæsonen 2011-12

Årets resultat blev 331 indleverede kæber, heraf 327 fra sæsonen 2011/12. Der er tale om et lille fald på 7 % i forhold til sæsonen 2010/11. Da antallet af indleverede kæber de tre forgående sæsoner har svaret til omkring 50 % af sæsonernes kronvildtudbytte kan årets tilbagegang muligvis afspejle et tilsvarende fald i kronvildtudbyttet på Djursland.

I lighed med tidligere sæsoner er de deltagende jægere generelt rigtig gode til at svare på de spørgsmål som stilles i indberetningsfolderen, tabel 1.

Sæson	Dato	Køn	Vægt	Vejet nøjagtigt	Gevir	Drægtig	Mælk	Lokalitet
2008/09 (N=198)	95	93	92	77	93	63	97	93
2009/10 (N=324)	95	96	91	73	98	44	92	95
2010/11 (N=353)	84	92	93	79	99	63	95	97
2011/12 (N=331)	87	93	86	78	100	78	85	95

Tabel 1 Svarprocenter igennem de første fire sæsoner

I sæsonen 2011/12 blev indleveret kæber fra i alt 65 leverandører bestående af enkeltpersoner, konsortier, og større ejendomme. I sæsonen 2010/11 var der 88 leverandører med 353 kæber, for sæsonen 2009/10 var der tale om 64 leverandører med i alt 324 kæber, og i første sæson var der 68 leverandører til i alt 198 kæber.

Sæsonen 2011/12 bød altså på et fald både med hensyn til antal indleverede kæber og i antallet af deltagende jægere. Projektets resultater er meget afhængige af hvor stor en andel af udbyttet af kronvildt på Djursland som indgår, og det vil derfor være hensigtsmæssigt hvis sæsonen 2012/13 – projektets sidste år – ikke byder på et yderligere fald.

1.2 Køns - og aldersfordeling

Ud af de 327 dyr som indgår i årets afrapportering var der oplyst køn for 303. Kønsfordelingen på de indleverede dyr var (♀:♂) 64/36 og dermed meget tæt på fordelingen i forgående sæson, tabel 2.

Sæson	Hind	Hjort
2008/09	55	45
2009/10	54	46
2010/11	66	34
2011/12	64	36

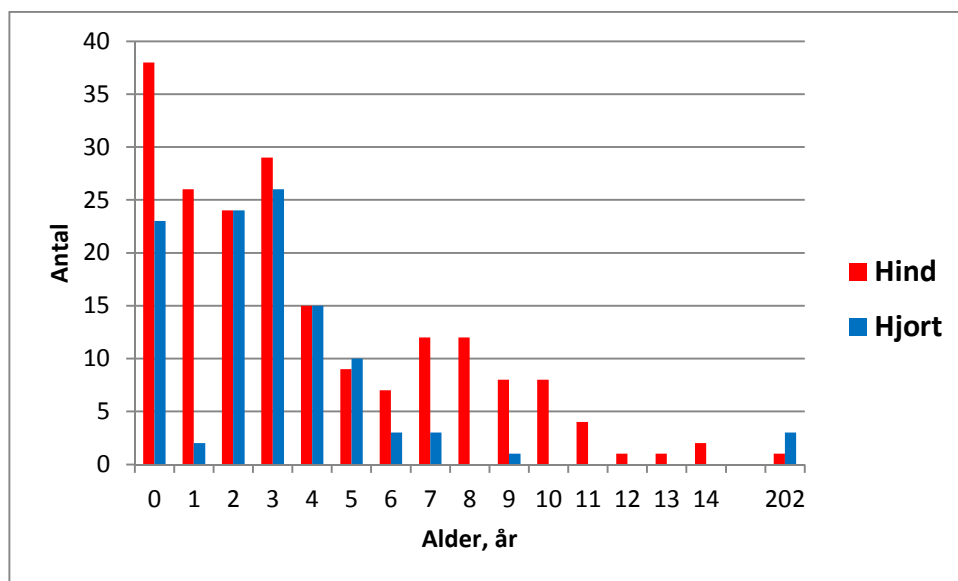
Tabel 2 Procentvis kønsfordeling i det indleverede materiale for de fire første sæsoner.

Fordelingen på aldersgrupperne kalv, årsdyr samt hind og hjort > 2 år afviger ikke meget i forhold til forrige sæson, tabel 3.

Sæson	Kalv	Årsdyr	Hind > 2 år	Hjort > 2 år
2008/09 (N=198)	26 %	10 %	30 %	34 %
2009/10 (N=324)	33 %	9 %	31 %	27 %
2010/11 (N=353)	31 %	11 %	35 %	23 %
2011/12 (N=327)	25 %	9 %	40 %	26 %

Tabel 3. Procentvis fordeling af indleverede kæber fordelt på grupperne kalv, årsdyr samt hind og hjort > 2 år

Aldersfordelingen i udbyttet for de to køn er igen i år meget forskellig. Som tidligere set nedlægges hider i alle aldersklasser med udbyttet faldende i takt med øget alder, og ældste hind(er) nedlagt i denne sæson var 14 år. Hjorte der imod nedlægges i stil med forrige sæsoner med meget klar overvægt i aldersintervallet 2-4 år. Ældste hjort i sæsonen 2011/12 var 9 år, figur 1.

Figur 1 Køns - og aldersfordeling i jagtsæsonen 2011/12 (N= 327) (202:aldersfatsættelse ikke mulig)

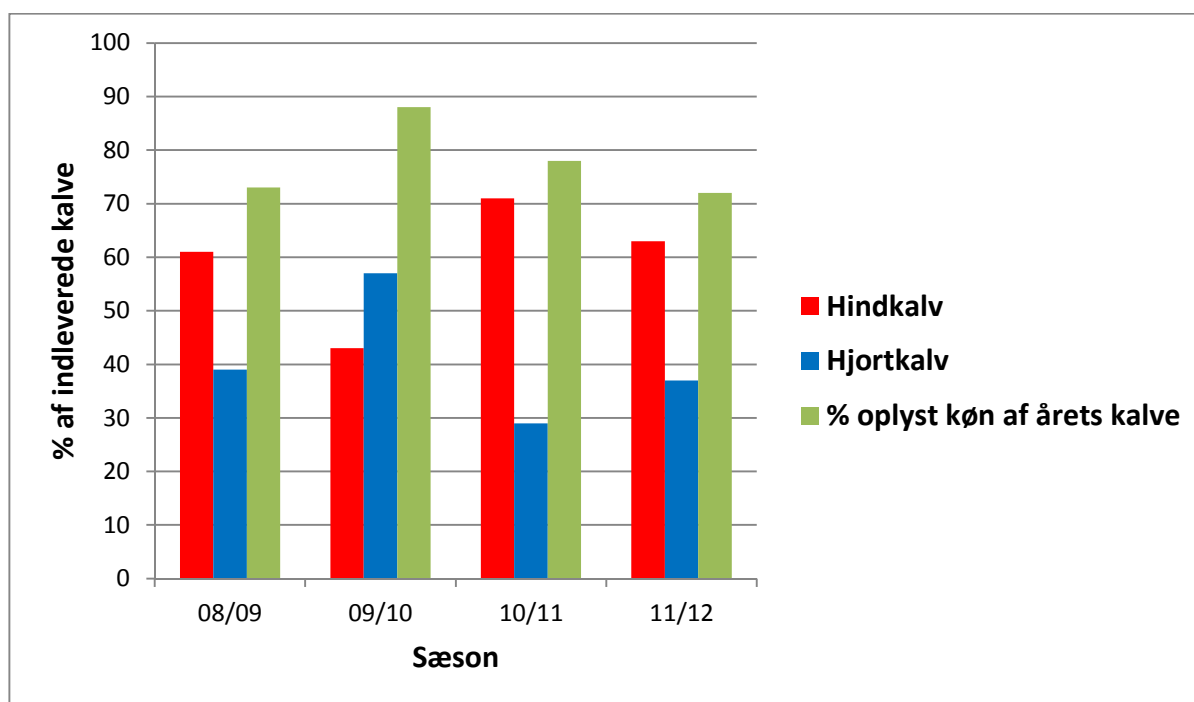
Hjortene i det indleverede materiale nedlægges altså for en stor dels vedkommende en tredjedel inde i deres potentielle livsforløb. Overordnet set viser materialet, at der for hver hjort nedlægges omkring to hundyr hvilket må betragtes som hensigtsmæssigt da der, specielt på Norddjurs, for nuværende er et stadig mere udtalt ønske om at bestanden ikke skal vokse yderligere. At der kan være god grund til at bestanden ikke stiger yderligere, indikeres muligvis også i kønsfordelingen hos kalvene.

Hvor voksendyr som udgangspunkt nedlægges med kendt køn – hind skydes som værende hind og hjort som hjort – så nedlægges kalve typisk som "kalv", og altså uden skelen til køn.

I forbindelse med dataindsamlingen til projektet er flere "storleverandører" af kalve blevet kontaktet, og samstemmende oplyses at der ikke foretages kønsspecifik afskydning af kalv.

Kønnsratio i en "normal" bestand som ikke er begrænset i relation til tæthed, fødeudbud mm er groft set som udgangspunkt 50:50. Det burde alt andet lige også afspejles i kalveudbyttet så længe der ikke foretages kønsspecifik afskydning. Man kunne derfor forvente en kønnsratio for de nedlagte kalve på omkring 50:50.

På nær en enkelt sæson – 2009/10 – er der en klar overrepræsentation af hindkalve i det indleverede materiale, figur 2.

Figur 2 Kønnsfordeling for indleverede kalve med oplyst køn i de fire første sæsoner. Grøn søjle angiver hvor mange procent af kalvene der i alt var opgivet køn for i den pågældende sæson.

Man ved fra udenlandske undersøgelser at en høj bestandstæthed hos kronvildt kan medføre, at kønnsratio hos de nysatte kalve svinger i mod en højere andel af hindkalve. Det skal dog pointeres, at der er tale om en kompliceret samspil imellem bestandstæthed, andel dominerende hundyr, vejrlig, fødeudbud mm.

Størstedelen af kalvene er indleveret fra Norddjurs, og kønnsratio i det indleverede materiale indikerer måske, at bestanden nu har nået en størrelse hvor yderligere vækst ikke er anbefalelsesværdig.

Områderne hvor en stor del af de udenlandske undersøgelser har fundet sted, er af en beskaffenhed hvor høj bestandstæthed ofte medfører knaphed på føde og deraf følgende nedsat andel af drægtige hinder samt øget dødelighed, og bestandstætheden vil til dels reguleres derigennem. Dette vil dog næppe blive tilfældet på Djursland i overskuelig fremtid da bestanden som sådan ikke er fødebegrænset – men problematikken omkring skader på skov og landbrugsafgrøder vil næppe blive mindre.

1.3 Gevir

Igen i år viser det indsendte materiale at der kan være betydelig variation i relation til sprosse-ender indenfor de enkelte aldersgrupper, tabel 4.

Gruppe 202: For en enkelt 9-ender samt en 14-ender gælder at tandsnit ikke kunne foretages da ingen fortænder er indleveret. Aldersvurdering for disse to hjorte på baggrund af tandslid er hhv. 3-5 år samt 5-7 år. En 13-ender kunne ikke aldersbedømmes på baggrund af det indsendte materiale, men aldersvurdering ud fra tandslid indikerer 3-4 år.

	Sprosse-ender	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Alder										
2		9	2	7	3	2				
3		2	3	10	4	5	1	1		
4				2	1	4	1	7		
5						5	3	2		
6						1	1	1		
7						1	1	1		
9						1				
202					1				1	1

Tabel 4 Sammenhæng i mellem hjortenes alder og antal sprosser for jagtsæsonen 2011/12(N=84)

1.4 Formering

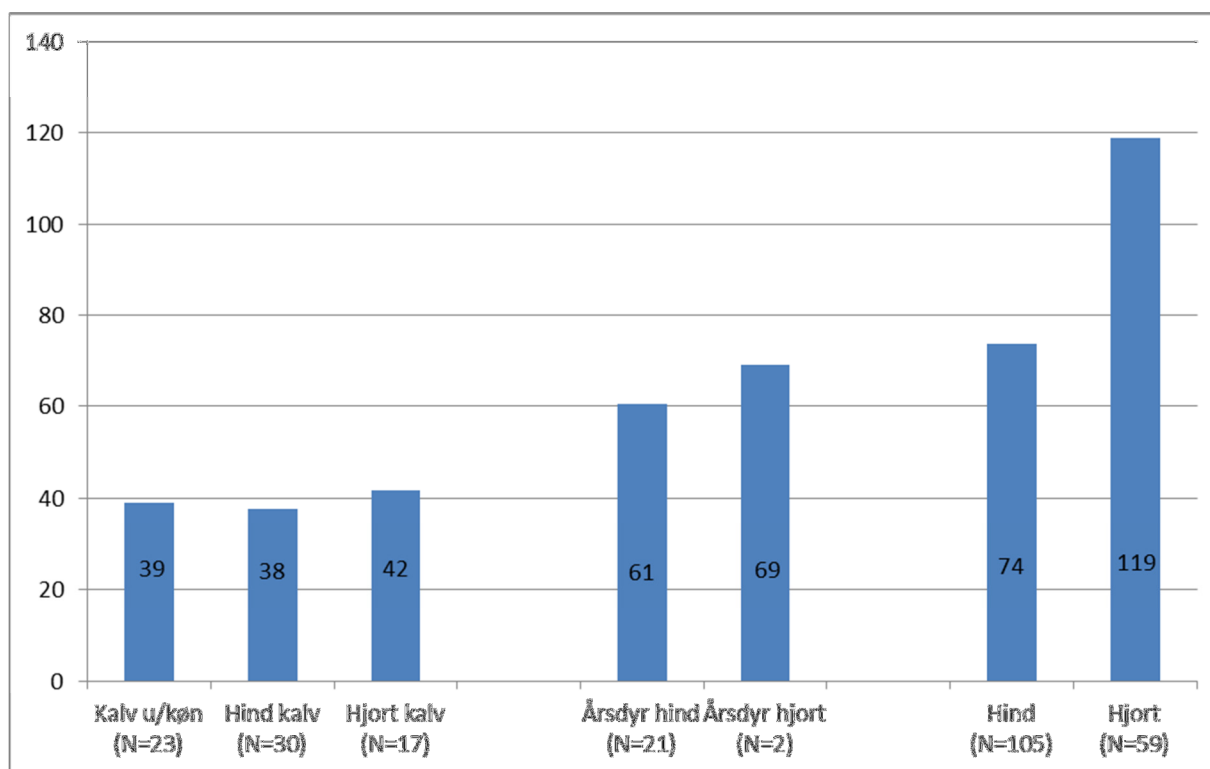
Blandt de voksne hinder på 2 år eller ældre hvor der var sikre oplysninger om drægtighed var 93 % drægtige. Hindernes kondition er en af de primære afgørende faktorer for formeringsevnen, og der er da også i årets data forskel i vægt for hinder konstateret drægtige og hinder som ikke var, tabel 5.

Sæson	Drægtig	Ikke drægtig
2008/09	~77 kg (N=30)	~70 kg (N=5)
2009/10	~76 kg (N=34)	~67 kg (N=6)
2010/11	~74 kg (N=76)	~65 kg (N=3)
2011/12	~74 kg (N=64)	~69 kg (N=5)

Tabel 5. Brækket vægt (gnst.) for hinder >2år med sikker angivelse af drægtighedsstatus/oplyst som vejet nøjagtigt(N=69) Tal i parentes angiver antal individer som indgår i de enkelte beregninger.

1.5 Kondition

Af de 327 dyr som indgår i årets afrapportering var 257 oplyst som vejlet nøjagtigt, figur 3.

Figur 3 Brækket vægt (gnst) for køns - og aldersklasser i jagtsæsonen 2011/12 (N=257)

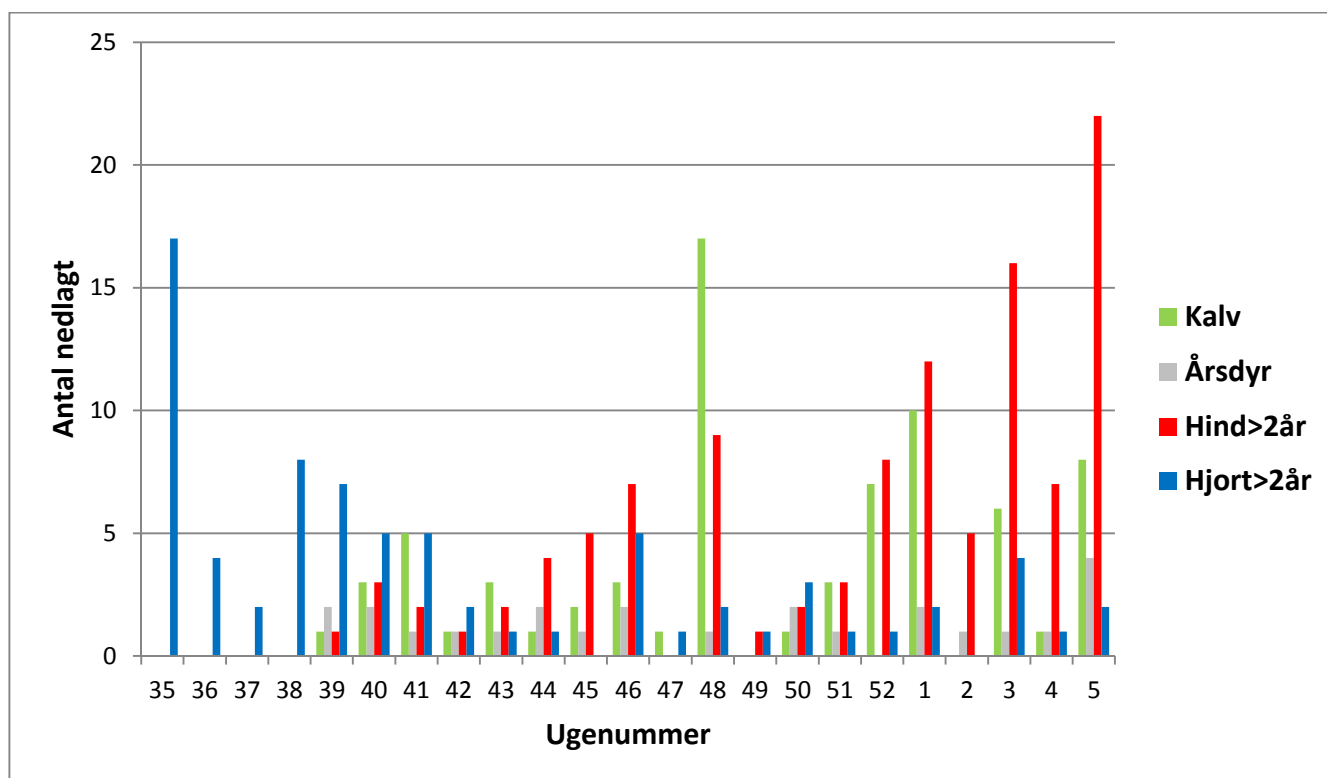
Årets vægte for de indleverede dyr afviger ikke nævneværdigt fra tidligere år, og på trods af indikationerne for at bestandstætheden visse steder må betragtes som høj – se afsnit 1.2 – er kondition og størrelse på de indleverede dyr stadig god, tabel 5.

Sæson	Kalv u/køn	Kalv - hind	Kalv - hjort	Årsdyr - hind	Årsdyr - hjort	Hind > 2år	Hjort > 2år
2008/09	38	40	42	58	N/A	76	115
2009/10	44	39	41	61	69	74	111
2010/11	35	38	39	59	73	74	120
2011/12	39	38	42	61	69	74	119

Tabel 5 Brækket vægt (gnst) for køns og aldersklasser

1.6 Tidspunkt for nedlæggelse

For 283 dyrs vedkomne var der oplysninger om tidspunkt for nedlæggelse, figur 4.

Figur 4 Tidspunkt for nedlæggelse i jagtsæsonen 2011/12 (N=283)

Tidspunkt for nedlæggelse påvirkes selvsagt af mange faktorer så som jagtform, jagtintensitet, vejrlig osv. Eksempelvis er årets data for hind præget af, at især én storleverandør primært havde jagtheld sidst i sæsonen

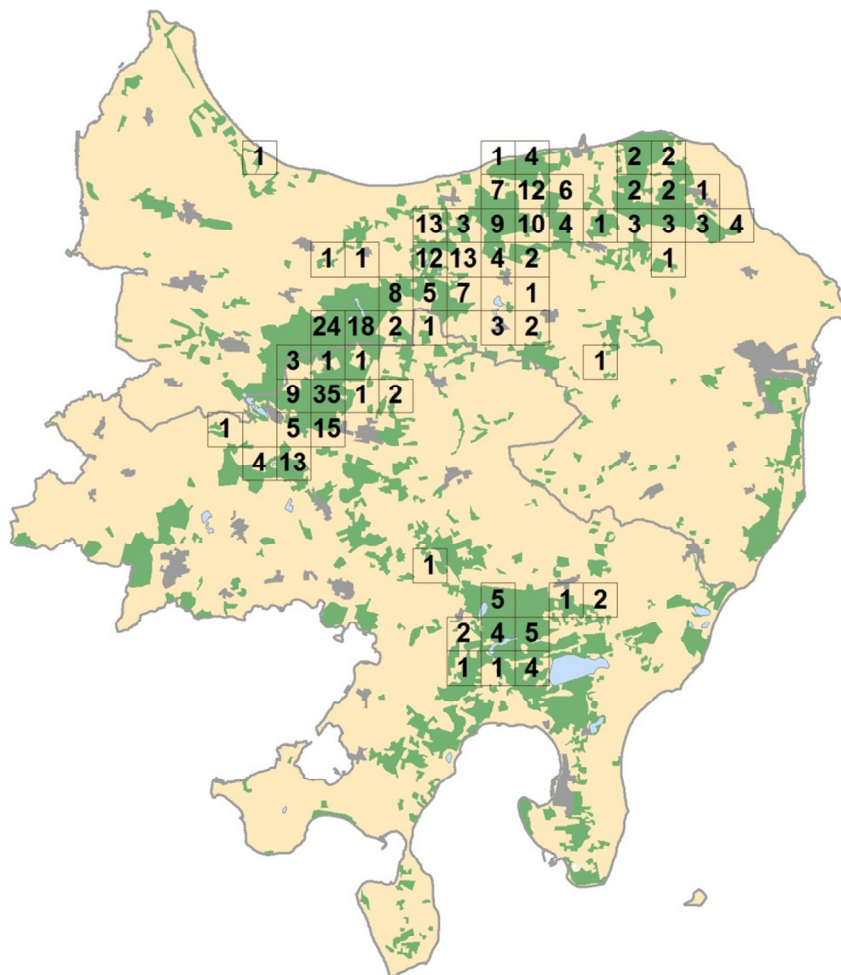
	September	Oktober	November	December	Januar	Sum
Kalv		19 (15)	31 (19)	16 (29)	34 (37)	100 %
Årsdyr		27 (9)	23 (9)	12 (30)	38 (52)	100 %
Hind > 2 år		8 (15)	22 (19)	13 (22)	57 (44)	100 %
Hjort > 2 år	49 (37)	21 (35)	9 (8)	9 (12)	12 (8)	100 %

Tabel 6 Procentvis fordeling af tidspunkt for nedlæggelse i jagtsæsonen 2011/12 (tal for jagtsæsonen 2010/11 er angivet i parentes).

En stor del af hjortene nedlægges vanen tro i september, og ved udgangen af oktober var 70 % af samtlige indleverede hjorte leveret hvilket også var tilfældet på samme tidspunkt i forrige sæson.

1.7 Geografisk fordeling

I lighed med de foregående sæsoner nedlægges kronvildtet på Djursland i, eller i nærheden af de kendte kerneområder for kronvildt. Ud af de 327 indberetninger indeholdt 311 oplysning om hvor dyret var nedlagt, figur 5. Igen i år nedlægges omkring 2/3 af kronvildtet i Norddjurs Kommune og 1/3 i Syddjurs.

Figur 5 Geografisk fordeling af de indsendte kæber med oplysning om sted(N=311). Kvadrater på 4 km² hvor der er nedlagt kronvildt er vist sammen med antallet af nedlagte dyr

2. Baggrund for projektet

Det danske kronvildt er i fremgang. Dermed øges fokus også på den bæredygtige forvaltning. Vildtforvaltningsrådet har i den anledning udtrykt et ønske om mere viden om det danske kronvildt. Aarhus Universitet, Kalø, har på baggrund af dette i samarbejde med Naturstyrelsen iværksat et femårigt projekt omkring bæredygtig forvaltning af kronvildt. Såvel Danmarks Jægerforbund, Kalø, samt den regionale hjortevildtgruppe for Djursland er ligeledes involveret i projektet.

Projektet har en styregruppe med repræsentanter fra Naturstyrelsen, Danmarks Jægerforbund, den nationale hjortevildtgruppe, den regionale hjortevildtgruppe samt Aarhus Universitet, Kalø.

Projektet har to delelementer:

2.1 Djursland

I jagtsæsonerne 2008/09 til og med 2012/13 indsamles kæber fra nedlagt kronvildt på Djursland. Kæberne benyttes sammen med andre informationer om de enkelte dyr til at fastslå alder (tandsnit), størrelse, kondition (vægt korrigeret for kropstørrelse) samt reproduktion.

2.2 Oksbøl kronvildtreservat

Bearbejdning samt analyse af data fra Oksbøl kronvildt reservat. Naturstyrelsen, Blåvandshuk, har siden 80'erne indsamlet data om alle dyr nedlagt i reservatet. Disse data bliver i forbindelse med projektet bearbejdet, og vil bl.a. sammen med data fra Djursland kunne indgå i en evaluering af konsekvenserne af forskellig afskydningspraksis for krondyrbestandenes køns og alderssammensætning.

Projektets mål er at fremskaffe data som kan hjælpe de danske jægere i den fremtidige kronvildtforvaltning, samt danne grundlaget for udvikling af forslag til fremtidige modeller for bæredygtig afskydning tilpasset lokale ønsker.

2.3 Afrapportering

Delresultaterne for de enkelte sæsoner afrapporteres årligt. Årsrapporten tilsendes alle deltagerne i årets indsamling, og kan desuden ses samt downloades på internetadressen <http://kronvildt.dmu.dk>. Her kan man desuden se opsummering af resultaterne fra tidligere sæsoner, downloade indberetningsskema mm. Herudover modtager den enkelte jæger resultatet af aldersbestemmelsen for egne indleverede kæber

Endelig afrapportering af hele projektet sker i løbet af 2013.

2.4 Indlevering af materiale

Vi er interesseret i kæber fra alle aldersklasser af kronvildt nedlagt i Syd og Norddjurs kommuner i sæsonen.

Vi sender ikke tænder fra kalve og årssdyr til snitning, da de kan aldersbestemmes ud fra tandudvikling alene. Men vi tager forskellige mål på kæber fra kalve/årssdyr, og disse mål sammenholdt med vægt giver vigtig information om dyrenes kondition - derfor er det vigtigt at vi også får kæber ind fra disse grupper.

Vi foretager kun tandsnitning på fortænder (P1 og P2) så det er vigtigt du husker at fortænderne kommer med.

Du er meget velkommen til at indlevere kæber løbende igennem den enkelte sæson. På den måde sikres det, at materialet hurtigst muligt kan blive oparbejdet, og årets resultater bringes ud til deltagerne.

Sådan skal vi have kæben - højre kæbehalvdel samt alle fortænder

Kæberne må gerne være afkogt, men det er ikke et krav. Kæber der indleveres rå, bedes dog opbevaret i fryser indtil aflevering. Pas på fortænderne!

Afleverer du flere kæber så husk at give dem nummer så den enkelte kæbe kan genfindes i dine indrapporteringskemaer (folderen). Mangler man foldere kan den enten downloades på projektets hjemmeside <http://kronvildt.dmu.dk> eller bestilles – se under punkt 2.3.

2.5 Hvorfor deltage?

- Ved at deltage i kæbeindsamlingen bidrager du til at skabe mere viden om det danske kronvildt. Ét af målene med projektet er at skaffe mere viden som skal hjælpe de danske jægere i den fremtidige kronvildtforvaltning.
- Du er med til at fremskaffe data som vil indgå i en evaluering af konsekvenserne ved forskellig afskydningspraksis for krondyrbestandenes køns- og alderssammensætning.
- Du får en direkte tilbagemelding med aldersoplysninger for de dyr du har indleveret kæber fra.
- Når du indleverer kæber deltager du for hver jagtsæson samtidig i lodtrækning om deltagelse i en dagsjagt på kronvildt som stilles til rådighed af Naturstyrelsen, Blåvandshuk
- Hver indleveret kæbe honoreres med 100 kroner, til dækning af udgifter i forbindelse med indleveringen.

2.6 Indleveringsfrist

Sidste frist for indlevering er 15. februar efter hver jagtsæson i projektets løbetid - altså til og med jagtsæsonen 2012/13.

Her kan du aflevere kæber samt få foldere:

Danmarks Jægerforbund, Kalø. Molsvej 34, 8410 Rønne. Tlf.: 88 88 75 39 Kontakt: Mads Flinterup

Hjortevildtgruppe Djursland. v. Lars Keiser. Tustrupvej 11, 8585 Glesborg Tlf.: 86 38 60 41

Djurslands Landboforening. Føllevej 5, 8410 Rønne. Tlf.: 87 91 20 00 Kontakt: Lars Gleerup.

Aarhus Universitet, Kalø. Grenåvej 14, 8410 Rønne. Tlf.: 87 15 88 78 Kontakt: Lars Haugaard.